

Warszawa, 4 grudnia 2020 roku

Stanowisko Stowarzyszenia ESN Polska w sprawie przyszłości programu Erasmus+ w świetle zapowiedzi weta budżetu UE

W związku z doniesieniami o zagrożonej przyszłości programu Erasmus+¹ oraz planowanym zawetowaniem Wieloletnich Ram Finansowych Unii Europejskiej przez Premierów Polski i Węgier, Stowarzyszenie ESN Polska pragnie zająć stanowisko wobec powyższej kwestii.

Erasmus+ to program Unii Europejskiej w dziedzinie edukacji, szkoleń, młodzieży i sportu na lata 2014-2020. Od początku jego powstania w 1989 roku skorzystało z niego ponad 10 milionów osób². Jego całkowity budżet wynosi 14,7 mld euro. Najbardziej znany filar programu Erasmus+ stanowią studenckie wymiany zagraniczne, z których od początku istnienia Programu w Polsce do stycznia 2019 r. skorzystało ponad 235 tys. studentów. Co roku, w ramach tych wymian wyjeżdża ponad 15 tys. studentów polskich uczelni³.

Program Erasmus+ to jednak nie tylko wymiana studencka. Sektory Programu obejmują także edukację szkolną, kształcenie i szkolenia zawodowe, projekty dla młodzieży, edukację dorosłych oraz sport. Od roku 2014 ze środków programu Erasmus+ w Polsce skorzystało 5,2 tys. placówek oświatowych, instytucji i organizacji⁴.

Od 2021 r. powinna rozpocząć się długo negocjowana nowa edycja programu Erasmus+. Erasmus Student Network brało aktywny udział w debacie dotyczącej jego kształtu od samego początku. Już w 2018 r. przedstawiony został #ErasmusUpgrade Manifesto - dokument zawierający postulaty odnośnie przyszłego Programu⁵. Dyskutowano nad rozszerzeniem Programu o więcej rodzajów mobilności, m.in. krótkie wyjazdy studyjne i zdalne kontynuowanie nauki. Nowy Program uwzględnia także rozwiązania pozwalające na udział w wymianie osób ze środowisk defaworyzowanych. ESN wspólnie z innymi podmiotami prowadził kampanię #Erasmus500, której celem było znaczne zwiększenie wysokości stypendium tak, aby wyjazd na Erasmusa nie stanowił wyzwania finansowego dla uczestników Programu⁶.

Na lipcowym szczycie Rady Europejskiej uzgodniony został kształt kolejnej edycji programu Erasmus+, na który w przedstawionej wtedy propozycji Wieloletnich Ram Finansowych Unii

¹<https://www.rmfm24.pl/fakty/swiat/news-weto-polski-i-wegier-ke-przygotowuje-zastepczy-koronafundusz.nld,4891603>

² Komisja Europejska (2020). 10 million Erasmus participants and counting. Bruksela. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ganda_20_130

³Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji (2019). Program Erasmus+ w Polsce. Raport 2018. Warszawa <http://czytelnia.frse.org.pl/program-erasmus-w-polsce-raport-2018/>

⁴ Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji (2019). Program Erasmus+ w Polsce. Raport 2018. Warszawa <http://czytelnia.frse.org.pl/program-erasmus-w-polsce-raport-2018/>

⁵Erasmus Student Network (2018). #ErasmusUpgrade Manifest. Wizja Erasmus Student Network dla przyszłego programu Erasmus+. Bruksela: Erasmus Student Network AISBL. https://esn.org/sites/default/files/news/polish_eum.pdf

⁶<https://erasmus500.eu/>

Europejskiej przeznaczono 21,2 mld euro. W założeniach Erasmus+ w latach 2021-2027 miał objąć ponad dwukrotnie większą liczbę osób niż aktualny Program. Poprzez nowe rodzaje mobilności, większy nacisk na inkluzywność i cyfryzację Programu, Erasmus+ miał w kolejnych latach nie tylko kontynuować dotychczasowy sukces, ale też znacząco go poprawić w obszarze powszechności oraz poszerzania kompetencji uczestników Programu.

Stowarzyszenie ESN Polska pragnie podkreślić, iż zapowiedzi rządów Polski i Węgier, dotyczące zawetowania Wieloletnich Ram Finansowych Unii Europejskiej mogą mieć daleko idące, negatywne konsekwencje dla przyszłości programu Erasmus+ w Polsce i we wszystkich krajach nim objętych.

Potencjalne weto wobec budżetu UE na lata 2021-2027 skutkować będzie wprowadzeniem tzw. prowizorium budżetowego, na mocy którego Instytucje i programy Unii Europejskiej będą co miesiąc operować środkami w wysokości 1/12 budżetu na rok 2020. Taki stan rzeczy utrzymywać się będzie do momentu osiągnięcia porozumienia przez 27 państw członkowskich. W przypadku nieprzyjęcia Wieloletnich Ram Finansowych, Parlament Europejski zaproponował między innymi kontynuację programu Erasmus+ przez kolejny rok na takich samych warunkach jak w latach 2014-2020⁷.

Należy podkreślić, iż aktywności w ramach programu Erasmus+ zaplanowane na drugi semestr roku akademickiego i szkolnego 2020-2021 nie są zagrożone, ponieważ środki niezbędne do ich realizacji pochodzą z budżetu UE na lata 2014-2020.

W przypadku przyjęcia budżetu UE na lata 2021-2027 z opóźnieniem, tj. w przyszłym roku, możliwe są utrudnienia w administrowaniu środkami nowego programu Erasmus+. Należy zaznaczyć, że każde opóźnienie w przyznaniu środków, może mieć swoje negatywne konsekwencje dla każdego z podmiotów zaangażowanych w redystrybucję środków, odpowiednie harmonogramy rekrutacji, a na skutek chaosu informacyjnego, także dla dostępu do rzetelnych informacji i promocji Programu. Grupy szczególnie wrażliwe takie jak studenci w gorszej sytuacji materialnej lub z niepełnosprawnościami są najbardziej narażone na skutki komplikacji dotyczących Programu.

Według założeń programu Erasmus+, jego beneficjenci mają osiągać lepsze wyniki w nauce, mieć lepsze perspektywy kariery i większe szanse na zatrudnienie. Wśród celów programów mobilności znalazły się też: wzrost samodzielności i poczucia własnej wartości, znajomości języków obcych, kompetencji międzykulturowych i postaw przedsiębiorczych, a także zaangażowanie w życie społeczne i motywacja do dalszego kształcenia⁸. Badania potwierdzają, że program Erasmus+ spełnia swoje założenia.

⁷ Parlament Europejski (2020). Informacja prasowa.

<https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20200512IPR78918/long-term-eu-budget-parliament-wants-safety-net-for-beneficiaries>

⁸ Komisja Europejska (2014). Erasmus+. Przewodnik po programie.

http://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/documents/erasmus-plus-programme-guide_pl.pdf

Studenci, którzy wzięli udział w programie Erasmus+ zauważają wzrost swoich kompetencji w obszarze współpracy w grupie, planowania i organizowania zadań i aktywności, niezależnego planowania i realizowania procesu uczenia się, rozwiązywania problemów⁹, komunikacji, myślenia krytycznego, kreatywności i prezentacji, odpowiedzialności i zdolności adaptacji¹⁰. Program ma pozytywny wpływ na rozwój osobisty i dojrzałość uczestników, którzy deklarują znaczny rozwój pewności siebie, niezależności, otwartości i umiejętności radzenia sobie w nowych sytuacjach. Udział w programie przyczynia się także do wzrostu kapitału społecznego^{11,12}.

Beneficjenci Programu rozwijają swoje kompetencje językowe w zakresie języka angielskiego i innych języków obcych^{13,14}. Studenci, którzy wzięli udział w wymianie w ramach programu Erasmus+ i poprzedzających go Programach, nie tylko częściej znajdują zatrudnienie, ale też średnio częściej niż rówieśnicy niekorzystający z programów mobilności zajmują kierownicze stanowiska w okresie 5 do 10 lat od ukończenia studiów¹⁵.

Byli uczestnicy programów mobilności wykazują większe zainteresowanie najważniejszymi procesami decyzyjnymi i chętniej angażują się w działalność społeczną¹⁶. Erasmus+ służy promocji kraju za granicą i wspiera budowanie pozytywnego wizerunku. Programy mobilności stanowią też narzędzie wspierające internacjonalizację szkolnictwa wyższego w Polsce i zwiększanie ich prestiżu na arenie międzynarodowej. Umożliwia także współpracę naukową oraz wymiany dla pracowników naukowych i dydaktycznych. Program wspiera również innowacyjność instytucji szkolnictwa wyższego¹⁷.

Jako organizacja pozarządowa, która od 22 lat wspiera rozwój programów mobilności w Polsce, jesteśmy bezpośrednimi świadkami wpływu Programu na kształtowanie *Pokolenia Erasmusa* - pokolenia świadomych i aktywnych osób, które europejską perspektywę z okresów mobilności przekuwają we własne kompetencje, rozwój na rynku pracy i zaangażowanie w lokalne społeczności. Program Erasmus+ współtworzy tożsamość polskiego studenta i zgodnie z jego

⁹ Komisja Europejska (2018). Commission Staff Working Document. Accompanying the document: Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions. Mid-term evaluation of the Erasmus+ programme (2014-2020). Bruksela. <https://ec.europa.eu/assets/eac/erasmus-plus/eval/swd-e-plus-mte.pdf>

¹⁰ Komisja Europejska (2014). The Erasmus Impact Study. Effects of mobility on the skills and employability of students and the internationalisation of higher education institutions. Luksemburg: Publications Office of the European Union. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/94d97f5c-7ae2-11e9-9f05-01aa75ed71a1/language-en>

¹¹ Komisja Europejska (2019). Erasmus+: a turning point in the lives of 5 million European students. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_19_2548

¹² Komisja Europejska (2018). Commission Staff Working Document. Accompanying the document: Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions. Mid-term evaluation of the Erasmus+ programme (2014-2020). Bruksela. <https://ec.europa.eu/assets/eac/erasmus-plus/eval/swd-e-plus-mte.pdf>

¹³ Nigmonov, A., (2012). Relevant labour market skills and flexibility. W: Exchange, employment and added value: Research Report of the ESN Survey 2011. Bruksela: Erasmus Student Network AISBL. <https://issuu.com/esnint/docs/esnsurvey2011>

¹⁴ Dąbrowska-Resiak, J. (2017). Mobilności studentów w programie Erasmus i Erasmus+. Analiza sprawozdań studentów wyjeżdżających w latach 2007-2015. <https://www.frse.org.pl/mobilnosci-studentow-w-programach-erasmus-i-erasmus-na-przestrzeni-lat/>

¹⁵ Komisja Europejska (2018). Commission Staff Working Document. Accompanying the document: Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions. Mid-term evaluation of the Erasmus+ programme (2014-2020). Bruksela. <https://ec.europa.eu/assets/eac/erasmus-plus/eval/swd-e-plus-mte.pdf>

¹⁶ Erasmus Student Network (2019). ESNsurvey 2019 - Active citizenship and student exchange in light of the European elections. Bruksela: Erasmus Student Network AISBL. https://issuu.com/esnint/docs/esnsurvey_2019

¹⁷ Komisja Europejska (2019). Erasmus+: a turning point in the lives of 5 million European students. Bruksela. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_19_2548

hasłem *zmienia życie, otwiera umysły* - zarówno tych, którzy sami mogli wziąć w nim udział, jak i tych, którzy doświadczyli *internacjonalizacji w domu*, dzięki goszczeniu studentów zagranicznych na swoich zajęciach.

Głęboko wierzymy, że nawet największe podziały polityczne nie doprowadzą do sytuacji, w której wielu młodych Europejczyków zostanie pozbawionych szans rozwoju w ramach Programu. **Jako organizacja działająca blisko studentów wymiany oraz studentów nią zainteresowanych widzimy, że pogłębiająca się dezinformacja w kwestii przyszłości programu Erasmus+ prowadzi do rosnącego niepokoju studentów, już teraz zmagających się ze znacznymi zmianami w trybie nauczania podczas pandemii.**

Świadomi pozytywnego wpływu programu Erasmus+ na polską edukację, rynek pracy i indywidualne kompetencje jego beneficjentów, a także jego roli w procesie internacjonalizacji polskich szkół wyższych oraz promocji pozytywnego wizerunku naszego kraju za granicą, wzywamy do **prowadzenia negocjacji budżetowych w sposób uwzględniający interes beneficjentów programu Erasmus+: polskich i zagranicznych studentów, a także pracowników naukowych, uczniów, nauczycieli oraz organizacji pozarządowych.**

Wszystkich młodych Polaków zachęcamy do śledzenia przebiegu negocjacji i procesów decyzyjnych, również na szczeblu europejskim, a także kontaktu z decydentami.

Zwracamy się również z apelem do mediów o rzetelne weryfikowanie przekazywanych informacji. Chaos informacyjny i doniesienia o zakończeniu programu Erasmus+ mogą mieć negatywny wpływ na zainteresowanie Programem przez potencjalnych uczestników.

Wszystkich zainteresowanych, w szczególności inne organizacje, zachęcamy do poparcia apelu.

W imieniu Stowarzyszenia ESN Polska
Przewodnicząca Zarządu
Pola Plaskota

Stowarzyszenie ESN Polska to organizacja zrzeszająca studentów zainteresowanych obszarami edukacji i mobilności akademickiej. Działalność Erasmus Student Network Polska koncentruje się na wspieraniu międzynarodowych wymian studenckich i promocji programów mobilności.